

UZLAZ NA KLEK

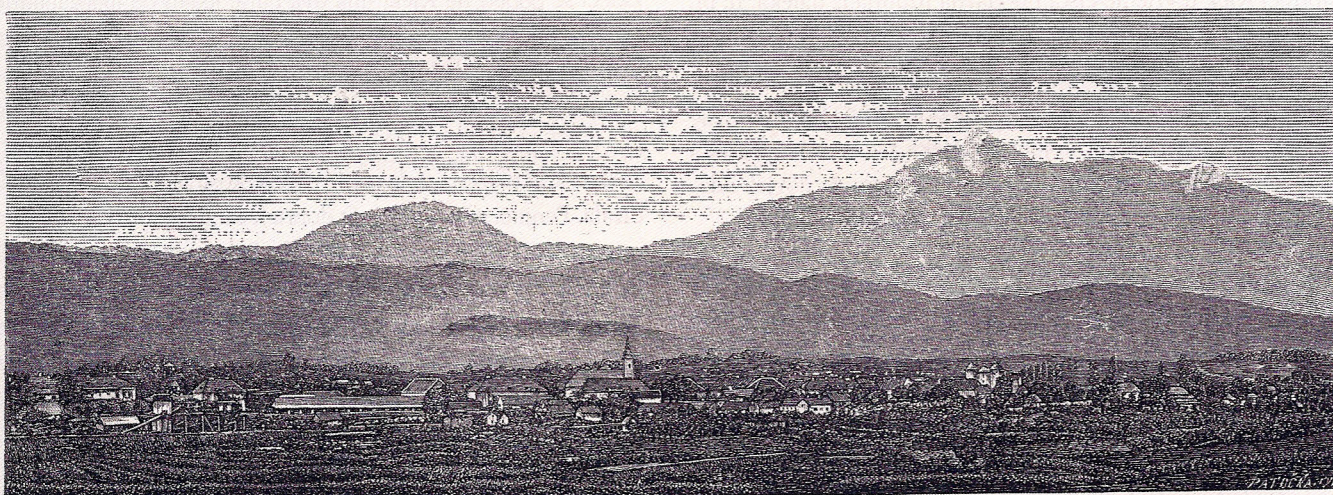
Putujući ravnom Posavinom našom divit ćeš se plodnosti zemlje i bujnosti živinstva ; ponosit ćeš se krasnim stasom lišća svoje gore, godit će ti liepi običaji, u kojih se zrcali nehimbena mu prostota ; ali uza sve to oskudieva ti još nešto : duh ima dovoljna gradiva svojemu razmatranju, ali oko hoće više hrane. Kolika razlika između putovanja plodnom nu ravnom Posavinom i divnim Zagorjem! Čudnovato je, ali živa istina, da se oko na putu, ako ga odviše velike oprieke nesmetaju, zaboravivši na realnu korist, nasladjuje radje plastičkom slikom nego materijalnim probitkom prirode ; s toga ljubitelji prirodne plastike putuju po Švajcarskoj, dočim hlepeći za materijalnim užitkom traže Banate i bučne velegrade.

Različitost pojava, što jih neizcrpiva u svojem milinju priroda pruža čovjeku na visokih gorah i planinah ; izmjenjivanje geografskih, geologičkih, klimatologičkih odnošaja osnovanih na vječnih i nepromienljivih zakonih, pa ipak izprevezenih uvijek se mienjajućimi dražestmi u sliku krasja i milinja : to je ona privlačiva sila, koja ne samo učena strukovnjaka, već i prosta motritelja vuče iz jednoličnih ravnina u visoke planine, pa čim su više, neobičnije, užasnije, tim su mu milije.

Sljeme zagrebačkih gora diže se iznad morske pučine jedva 1036 m. dakle je, usporediv ga s Triglavom, Velikom Zvonikom, Montblankom i t. d. maleni briežuljak, pak ipak koli divan pogled otvara se ovdje zapanjenu oku čovječjemu ! Pram jugu nepregledna ravnina obrubljena bosanskimi planinama i uzno-

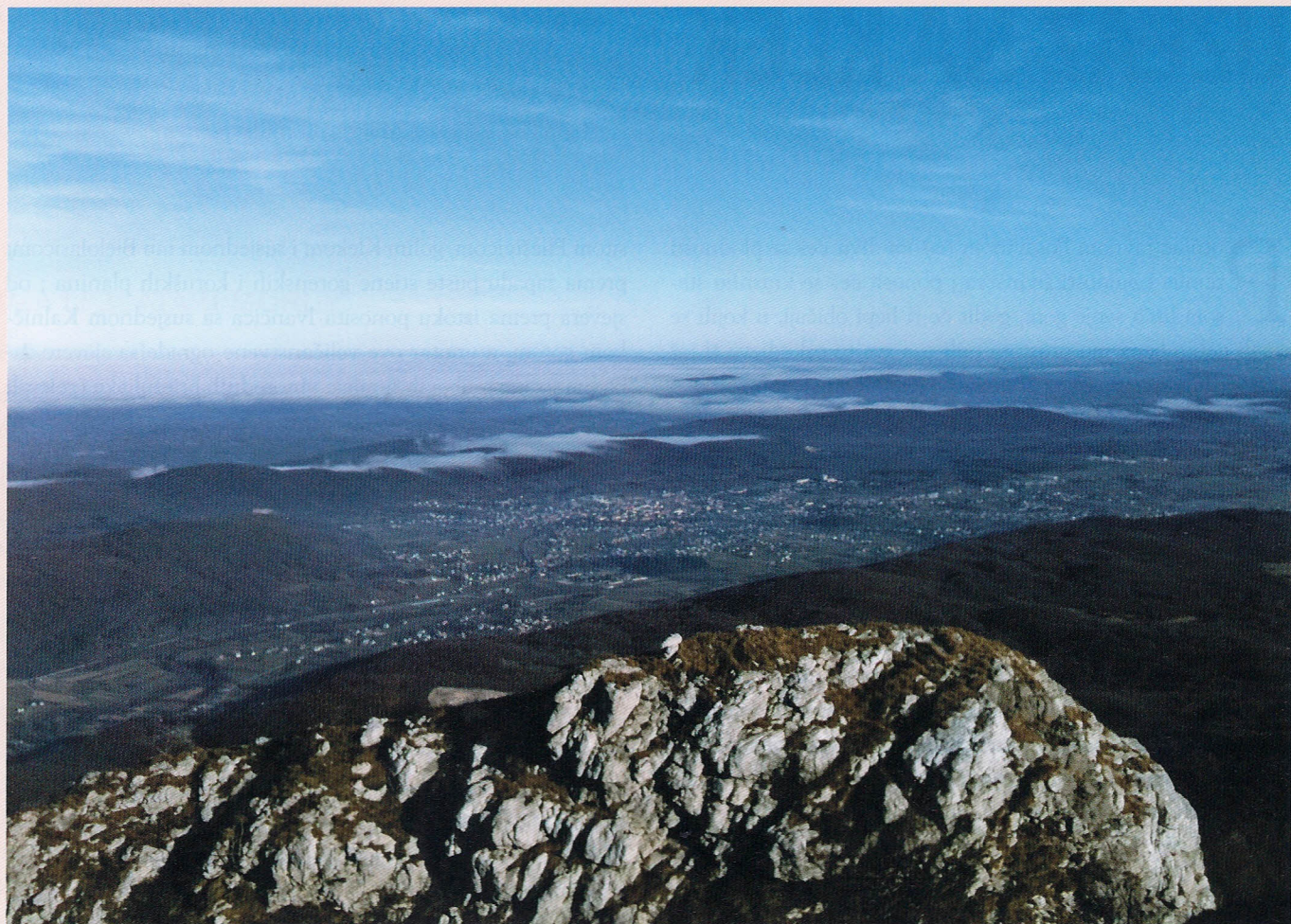
sitom Pliešivicom, golim Klekom i susjednom mu Bielolasicom; prema zapadu puste stiene gorenških i koruških planina ; od sjevera prema iztoku ponosita Ivančica sa susjednom Kalničkom gorom, a unutar ove veličanstvene ograde sa sjeverozapadne strane iz ubavih šumica, vinorodnih briežuljaka i zelenih livada spleteni, pa bielimi gradići izprevezeni sag, ili bolje, divni perivoj — naše Zagorje ; na južnom podnožju bogata prošlost i pouzdana nada ljepše budućnosti našega naroda, grad Zagreb ; — to je pogled, napram kojemu neće ni hladni materijalista obojetnim ostati!

Neima jamačno brda ni planine u Hrvatskoj, a možda u cijeloj trojednoj kraljevini, o kojoj bi se u puku više bajalo i pripoviedalo, nego što se pripovieda o Kleku, što no leži u ogulinsko-slunjskom okružju nedaleko Ogulina. U svojoj bezazlenoj lahkovjernosti pripovieda si narod, kako tamo čarobnice sa sviju strana na skupštine dolaze, a poslie skupštine kolo plešu ; dapače ista Kranjska šalje tamo četu svojih jašimetala. Drugi opet otrešav se ovakovih bajka, kojimi si prosti puk radnju osladjuje i razgovore začinja, pripoviedaju kao nedvojbeni pojav, kako se od nebrojenih rojeva pčela, kojim Klek za košnicu služi, stienom med ciedi. Kad bih se bio, bivši djetetom, kojom zgodom izpod Kleka zaputio, bio bih ga i sam prekrstiv se, sa : daleko ti kuća! pozdravio. Nu u sadanjoj svojoj dobi poželih tim većma, da se s njim upoznam, što sam za mlada toliko čuo o njem pripoviedati. Godine 1865. udesila mi se zgoda, te mi se želja izpunila.

Klek iznad Ogulina.

Slika 1. Pogled preko Ogulina na Klek nekada (iz knjige *Prirodni zemljopis Hrvatske*, str. 125.)

Slika 2. Pogled s Kleka na Ogulin danas (snimio M. Zorić)

Dne 23. kolovoza prispjeli u Ogulin, ali nemogoh umah na Klek, jer su se tomu protivili do tri dana sad vjetri sad tmasta naoblaka, sad opet dažd.

Motreći Klek u vrijeme čista nu vlažna uzduha iz daleka, n. pr. sa Zdveraca u Zagrebu, pričinja nam se kano neki gorostas, gole glave stražu stojeći uz svoje susjede : dugokosu Kapelu i Bielasicu, a kad mu se čovjek do Ogulina primakne : izgubi mnogo od one veličanstvenosti, kojom iz daleka na čovjeka djeluje ; sasvim tim, primaknuv mu se ovako blizu, nemože čovjek odoljeti nagonu, koj ga na njegovo plješivo sljeme vuče.

Dne 26. počelo se iza dosta obilnoga dažda vedriti. Ja se dakle u društvu g. ogulinskoga župnika Kostrenčića, koj me je kod sebe nastanio bio, uputih do podpukovnika D—a, da ga umolim za vješte vodje. Podpukovnik me uvjeravaše, da je uzlaz na Klek umah iza dažda skopčan sa pogibelju života. Ali ostavši ja kod svoje nakane, da ću, primaknuvši se ovako blizu Kleku, sreću svakako pokušati, išao je ovaj vrlo gospodin sam glavom naredbe dielit, da mi se za urečeni sat na sutradan stave prilika i vodje na volju.

Dne 27. kolov. u 8 sati krenuh na kolih iz Ogulina do Turković-sela, koje leži na podnožju Kleka, a od ovud odpraviv kola natrag, povjerih se svojim nogam i svojoj snagi.

Želeći se popeti na Klek, ima dva puta, jedan od jugozapadne, a drugi od sjeveroistočne strane. Onaj je, kako kažu, mnogo laglji ; nu buduć da bih bio imao do tri sata iz Ogulina zaobilaziti, da dodjem na jugozapadno izhodište, odabrali ovaj drugi put od Turković-sela. Od ovud krenuh u ½ 10 sati. Kao što obično kod planina, tako se je i ovdje kosina tek malo po malo dizala. Penjući se poldrugi sat doprieh do strmice, gdje su i ruke nogam češće u pomoć priteći imale. Primaknuv se vrhuncu do kakovih 350 met., bijaše mi napeti svu snagu, da svladam zapreke, što su mi na putu stajale. Ovdje je već tlo posuto koturinjem, što se, odkinuv se od kamenita vrhunca, razkoturalo izpod stiene. Kad si stupio na ove koturine, kliznu ti izpod noge, pa izgubiv ravnotežje, razmahneš rukom, da se za što uhvatiš, a nenašav ništa do zraka, sljubiš se sa zemljom, koja te granjem i krševinom posu. Iza 2 ½ satnoga mučnoga hoda, penjanja i klizanja, natragovanja i napredovanja sjedoh si ja upravo o podne na vrhunac Podkleka, odkud na rt velikoga Kleka

ima jedva 5—7 met. penjanja. Odmoriv se ovdje popeli se jošte i za ono nekoliko metara na Klek i nastavih tlakomjer.

Sjedeći na vrhuncu Kleka nisam niti ovdje našao veličanstva, koje sam si iz Zagreba ili okićke Pliešivice obećavao, ne valjda zato, kano da bi ova gorostasna stiena što od svoga uznositoga lica izgubila bila, već možda s toga, što se čovjeku, svladavšemu zapreke, koje si je neoborivimi predstavljao, čini, da je nakon prekoračenih zapreka sam predmet, koj nam jih na put stavljaje, mnogo manji i slabiji, nego što i zbilja jest.

Ovdje mi pada na um sličnost ovoga fizičkoga Kleka sa mnogimi duševnima. Imajući u namjeri s nešto požrtvovanja skopčani podhvat lecamo se posla prihvatiti, bojeći se silnih zaprieka, što nam jih svaliti valja ; a kad smo se, upev se nešto u svoju snagu, cilju domaknuli, te videći, kako je tih gorostasnih pričeaka nestalo, čudimo se sami sebi, kako smo mogli oklevati s podhvatom. Kad se čovjek misli posla latiti, netreba zapreka brojiti ; odvažnost jih i postojanost svlada, ma bile i jošter veće.

Klek je, rekao bih, potencirani izraz kraške formacije, koja se više manje celom južnom visočinom proteže. Na sjevero-zapadnoj strani strše dvie ovelike stiene, tako zvani mali Klek ; od njega se vuče uzak, kržljavim grmljem porasli greben, Podklek, a ovaj se na jugoiztočnoj strani sastavlja sa 5—7 met. višom, prama južno-iztočnoj strani golom, do 56 m. visokom stienom, Veliki Klek, s koje i dobiva iz daleka ono divno lice. Ova se stiena završuje podosta ravnim, do 14 □-met. širokim, gustom i podugačkom travom obraslim površjem.

Prema sjeveru i iztoku otvara se prekrasan vidik, ograničen onamo Gorjanci i Samoborskom gorom, dočim se ovamo u nepreglednoj ravnini između zagrebačkih i bosanskih gora gubi ; prama jugoistoku diže se visoka Pliešivica, a daleko iza nje bosanske planine ; tiesno je oko ograničeno s južne i zapadne strane, ondje malom Kapelom, a ovdje Bielolasicom.

Neobičnu obliku Kleka, koj kano osamljen od drugih gora sve obližnje glavice svojim golim rtom nadvisuje, imade se pripisati i njegova pretjerana visina, o kojoj se među ljudmi i u učenijih djelih pripovieda. Ja sam imao po službenom nalogu izradjeni

zemljovid ogulinskoga okoliša, gdje je Klek označen sa 4700 beč. stopa, nu uzporediv ga s drugim glavicama poznate visine, a poimence s Pliešivicom, pomislio bi čovjek, da je ova visina samo na oko uzeta. Moja barometrička mjera, uzamši Zagreb za osnovu, pokazala mi je odnosnu visinu Klekove glavice 1072 met., a absolutne 1183 m. ili 3744 b. st.

Ona godišnja doba, kad se na Klek popeli, neide biljaru u prilog, jer je bilje, osobito na krševitih mjestih, kao što je Klek, u to doba već ocvalo, a s veće česti već se i osušilo. Nu budući da je minula godina više vlažna nego suha bila, bio bih ipak podobar ubranak flore sobom ponio, da me nije iznebušila nevolja, pred kojom čovjek na visokih, osobito poput Kleka osamljenih planinah ima biti na oprezu.

Kad sam složivši svoje strojeve i okriepivši se uzeo kupiti bilje, zamrača se nebo od Generalskoga stola, te se okrene s celom svojom crnom i bučnom pratnjom prema Kleku. Nepreosta mi drugo, nego čim prije silaziti, pokupiv sve na brzu ruku ono malo ubrana bilja, među kojim bijaše : *Digitalis media*, *Dig. grandifl.*, *Astrantia major*, *Circisium erisithales*, *Geranium sylvaticum*, *Scrofularia nodosa* itd.

Silaz s Kleka nije dakako bio onako mučan kao što uzlaz. Već blizu na podnožju uhvati me kiša, nu samo na kratak čas, jer ostaviv mene, savi se za duže vremena okolo Klekove glavice. U ½ 6 sati prispjeh pješice u Ogulin k vriednomu kuće gospodaru svojemu.

Uzlazeći na Klek i boraveći na njegovu vrhuncu nisam zamjetio osim umornosti, kojoj je uz mehanički napor tjelovna gibanja takodjer tlak sveudilj tanjega zraka svoj dio doprineo, nikakovih osobitih pojava, kano što se opažaju na neobično visokih brdinah. Nu toga nisam na Kleku niti očekivao, jer se za ovakove pojave hoće mnogo većih visina. Jedini pojav, što ga zamjetih, bijaše slabiji zvuk ; jer pištolj, opalivši ga nekoliko puti, nije onako žestoko prasnua kao u nizinah (Josip Torbar).

(Prema knjizi Vjekoslava Klaića *Prirodni zemljopis Hrvatske*, izdanje Matice hrvatske, 1878., str. 123.—127., priredio Ante Miličević)